

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND

Statsministerens innlegg i Utenriksdebatten, torsdag, 8. Februar 1996

President,

Utenriksministeren har i sin bredt anlagte redegjørelse behandlet de viktigste internasjonale samarbeidsprosesser og Norges plass og muligheter i dette bildet. De forestående utvidelser av EU og NATO, utviklingen i Russland, Kina og Asia minner oss alle om at internasjonalt samarbeid er i sterk forandring.

I rapporten om Jordas tilstand peker WorldWatch-instituttet på de utfordringene verden møter for å sikre nok mat og vann til en voksende verdensbefolkning. Det stiller nye krav til vår evne til samarbeid og solidaritet.

Vi opplever at mye av det vi tidligere kalte utenrikspolitikk i dag også handler om innenrikspolitikk - det som skjer utenfor våre grenser får mer og mer direkte betydning for våre liv, framtidshåp og framtidssønsker. Omvendt er spørsmål som tidligere var innenrikspolitikk rykket opp på den internasjonale dagsorden, som når sysselsetting, hver enkelt bekymring for fremtidig arbeid og inntekt, nå vil stå helt sentralt også når EU-landene møtes i mars for å revidere traktatgrunnlaget.

Noen viktige forhold ligger fast:

En vel fungerende velferdstat, et godt og alment tilgjengelig utdannelsessystem, evnen til fornyelse og samholdet i vårt eget samfunn er det viktigste grunnlag - både for at Norge skal hevde sine interesser, - og dra nytte av og gi positive bidrag til den utvikling verden er inne i.

På samme måte som jordbruksrevolusjonen og senere den industrielle revolusjon formet verden på ny, er det nå en bred teknologisk revolusjon vi er inne i. Særlig fremtredende er informasjonsteknologien, men også bio- og genteknologien. Vi er alle utviklingsland i den forstand at alle samfunn idag er i sterk forandring. Vi gjør ting på nye måter. Arbeid får nytt innhold. Kunnskapen kommer i sentrum. Vi møter nye utfordringer, men fremfor alt har vi nye muligheter - hvis vi vet å dra nytte av teknologi og kunnskap. Teknologisk framskritt har alltid ført til at det er blitt skapt fler arbeidsplasser enn de som er gått tapt.

Hvis antallet internet-abonnenter skulle øke med samme takt som idag ville det i år 2003 vært like mange abonnenter som hele verdens befolkning. Selv om en slik utvikling bare er et tankeeksperiment, viser dette bildet omfanget av denne revolusjonen, akkurat nå.

Denne digitale revolusjon kommer til å påvirke den måten vi tenker og arbeider på. Vi er vant til å flytte håndfaste varer og penger over landegrenser. Vi bestemmer fortsatt omfanget av kontroll og toll ved grensestasjoner. Men økende deler av den internasjonale utveksling av det menneskene etterhvert skaper unndrar seg den type kontroll - den

passerer landegrensene som såkalte digitale signaler. Dem kan ingen toll- eller grensestasjon kontrollere.

Resultatene av det menneskene skaper vil i økende grad kunne være tilgjengelig for alle og overalt. En CD-plate er en vare i plastikk som må transporteres, selges og lagres. Men nå kan også slike musikk-signaler overføres overalt i verden med lysets hastighet.

Finanstransaksjoner og kontraktsforhandlinger kan gjennomføres i stort tempo og uavhengig av hvor partene befinner seg. De daglige valutatransaksjonene er 50 - 60 ganger så store som det som er nødvendig for å betale for verdenshandelen. Utviklingen utfordrer våre tradisjonelle styringsmidler. For mens lover og regler gjeler innenfor et bestemt område, så foregår nå virksomhet som former verden overalt, - og ingensteder.

Informasjon om nasjonale økonomier er tilgjengelig elektronisk, og markedene reagerer raskt på uklok økonomisk politikk. Det fikk Mexico oppleve i 1994 da utlandet mistet tilliten til mexikansk økonomi og trakk kapital ut av landet. Mexicos president har konkludert med at det ikke lenger er noe alternativ til det å føre en god og troverdig økonomisk politikk. De internasjonale finansmarkeder straffer kortsiktig og uklok politikk hardt.

Det internasjonale valutafond peker på at en stabil økonomi er avhengig av at landets egne borgere sparer og investerer i landet. Presidenten for IMF trekker også en viktig og riktig konklusjon av den mexicanske erfaringen: Skal et land få en stabil situasjon må rikdommen fordeles mer rettferdig, og fattigdommen må bekjempes. Det må satses sterkere på velferd, utdanning og helse. Samfunn i stor endring er avhengig av en bred sosial dialog der alle trekkes med. Verdensbankens nye president mener det samme når han vil at banken i større grad enn idag skal gi støtte til miljø, utdanning, helse, sosiale reformer og kvinners utvikling.

Norge har arbeidet for at denne tilnærmingen får større gjennomslag i internasjonalt samarbeid. Det ligger inne i vedtakene fra de senere store FN-konferanser om befolkningspolitikk, sosialpolitikk og kvinnepolitikk. 20/20-modellen, som innebærer at utviklingsbistand skal baseres på et samarbeid om utvikling av grunnleggende offentlige tjenester som helse og utdanning, er da også en av bærebjelkene i en fremtidsrettet politikk.

Dette er erfaringer vi er vel kjent med i vårt eget land. Rettferdig fordeling og like muligheter vil bli enda viktigere enn tidligere for å mestre den nye tids utfordringer. Ikke minst gjelder dette på teknologiens område. Investering i utdanning og kompetanse er også investering i deltakelse og demokrati.

Statsminister Shimon Peres forteller at i Israel får alle barn lære seg å bruke informasjonsteknologi fra 4-års-alderen. Dette er et av den israelske regjeringens viktigste bidrag til å ruste den nye generasjon for teknologi-samfunnet, og det bygger på en grunntanke om at teknologien har demokratisert kunnskapen. I motsetning til nær sagt alle naturressurser er det nok kunnskap til alle hvis det legges til rette for det.

Men vil det oppstå nye skillelinjer i verden? Det vil nok det. Men disse vil ikke entydig følge de velkjente skiller mellom fattige og rike land. Byen Bangalore i India er idag preget av fattigdom, men den viktigste eksportvaren er dataprogrammer som sendes digitalt over satelitt til Vesten og Japan. Land med en svært ung gjennomsnittsalder kan få et fortrinn der ny teknologi og kunnskap krever stor evne til omstilling.

Alle kunnskapsrevolusjoner har vært møtt med skepsis. Jeg mener vi skal delta i den nye revolusjonen målrettet, og med pågangsmot. For teknologien er ikke i seg selv bra eller dårlig. Det er hvordan den brukes som er poenget.

Og når den private sektor nå knyttes sammen i verdensomspennende nett, så må offentlig sektor, både regjeringer og internasjonale organisasjoner gjøre det samme.

Vi vet at internasjonal organisert kriminalitet idag utveksler informasjon over landegrensene. Da må det internasjonale politisamarbeid også ha denne muligheten. Dette må være vårt utgangspunkt.

Vi vet idag at uten betydelige utslippsreduksjoner vil vi få klimaendringer i neste århundre, men ennå er værmeldingene for neste uke svært usikre. Mulighetene for at internasjonalt samarbeid basert på høyteknologi kan skape større sikkerhet også på kort sikt kan ikke utelukkes. Kanskje er gjennombrudet nært.

Det var innen miljøvern og meteorologi at moderne teknikk først fikk innpass internasjonalt. FNs globale miljøovervåkningsprogram, som har et regionkontor i Arendal, er i stand til, fra time til time, å følge endringer i miljøtilstanden på tvers av landegrenser.

Vi greier ennå ikke å utrydde hverken aids eller influensa - hverken kreft eller hjertesykdommer, men utsiktene må bli bedre om vi fremmer internasjonalt samarbeid basert på kunnskapsutveksling og åpenhet om forskningsresultater i verdensomspennende nettverk. Norge vil være godt rustet til å delta i slikt samarbeid.

Vi har aldri hatt større kunnskaper om andre land, regioner og kulturer enn nå. Når verden knyttes tettere sammen og kommunikasjonen revolusjoneres vil også den generelle kulturforståelsen øke. Utviklingen tvinger fram en ny informasjonsfrihet, som vil få innvirkning også for pressens og mediernes arbeidsfrihet generelt.

Likevel er vi nå i en fase der det teknisk mulige får mer oppmerksomhet enn hvordan teknologien brukes. Forsøk i enkelte land, som Tyskland, Frankrike og USA på å bruke nasjonal lovgivning mot innholdet i bruk av datanettverk møtes med hoderysting i de tekniske miljøer. Slik kontroll er i virkeligheten ikke mulig.

Holdningene derimot, kan og må vi arbeide med, særlig overfor en sterk vestlig underholdningsindustri. Og derfor fant også President Clinton det nødvendig å utfordre de som produserer elektronisk underholdning: De

bør stille seg slik at de selv ville ønske at deres barn og barnebarn skulle få se det de sender ut på markedene.

Gjensidig forståelse og gjensidig avhengighet og nytte er det beste grunnlag for en fredelig utvikling. De land som søker å begrense omverdenens innsyn i situasjonen for menneskerettighetene, faglige rettigheter, barnarbeid eller korrupsjon, vil tape den kampen. Ny kommunikasjonsteknologi vil sprengre sensurens grenser. Det går ikke an å velge å dra nytte av en del av utviklingen og melde seg ut av en annen.

Våre muligheter til å påvirke framtiden ligger derfor i å ta utgangspunkt i virkeligheten slik den er, og ta stilling hva den krever av oss, som ansvarlige demokratiske kultursamfunn.

Den kanskje viktigste utfordringen ligger i landenes evne til å ta beslutninger sammen. Hver for oss kommer vi til kort. Sivilisasjonens regler må på stadig flere områder gjøres internasjonale fordi kapitalen, informasjonsstrømmen, varene og tjenestene alltid vil følge de veier som teknologien gjør mulige. Dypest sett handler dette om vår mulighet til å slå ring om de verdier vi legger vekt på i vårt eget land - rettferdig fordeling, velferd, kunnskap og arbeid til alle.